

Föreningens remissvar på SOU 2021:56

”Nya regler om utländska föräldraskap och adoption i vissa fall”

De delar i utredningen som rör hur utländska avgöranden om föräldraskap ska godkännas i Sverige har föreningen i huvudsak inga invändningar mot. Vår enda farhåga är hur det kommer påverka barns rätt att känna till sitt biologiska ursprung när barn tillkommer genom assisterade befruktningar i länder där anonyma donatorer tillåts och Sverige erkänner dessa föräldraskap.

Vi fokuserar dock främst på den del i utredningen som avser föräldraskap genom surrogatarrangemang där vi nedan beskriver våra synpunkter på utredningens förslag kring detta i sin helhet.

Det är begripligt att åtgärderna som presenteras i utredningen avser att ge de barn som har tillkommit genom surrogatarrangemang rättsligt skydd och likvärdig behandling som barn som tillkommer genom assisterad befruktning i Sverige. Dilemmat är att det också finns ett stort antal barn som far illa, eller riskerar att fara illa, genom att tillkomma i surrogatarrangemang. Vi har genom dokumentärer, forskning och genom våra klienters berättelser, hört och sett barn som inte hämtas av sina tilltänkta föräldrar, som blir föräldralösa och ibland även statslösa. Barn som genom surrogatarrangemang föds med funktionshinder och som därför väljs bort av tilltänkta föräldrar. Barn som utsätts för en osäker framtid redan vid födseln och som till följd av exempelvis en pandemi lämnas på barnhem. Därtill alla dessa utsatta kvinnor, som av ekonomiska skäl och att de fötts i ett land utan likvärdigt socialt skyddsnät som kvinnor i Sverige har, utsätter sina kroppar och psykiska välmående genom att genomgå en graviditet som leder till ett barn de sedan inte får knyta an till eller behålla i sin vård. Ingen svensk myndighet har insyn eller tillsyn över hur dessa verksamheter bedrivs och därav anser vi att lagstiftaren i möjligaste mån bör förhindra att dessa arrangemang tillåts, inte förenkla förfarandet.

I vårt yrke som utredande familjerättssociomer har vi mött ett betydande antal tilltänka föräldrar för surrogatarrangemang som inte hade kunnat få socialnämndens medgivande att adoptera ett barn, eller till och med ansökt om och nekats medgivande, som sedan genomgått surrogatarrangemang. Det är tilltänka föräldrar med funktionsvariationer som påverkar föräldraförmågan, tilltänka föräldrar som varit äldre än 60 år gamla och tilltänka föräldrar som uppger att de inte kommer att berätta för barnet om dess biologiska ursprung.

Tilltänkta föräldrar i surrogatarrangemang genomgår inte den obligatoriska föräldrautbildning som är lagstadgad för adoptivföräldrar. Skälet till att denna utbildning är lagstadgad är att samhället är med och medverkar till denna familjebildning, att de flesta barnen aktuella för adoption har särskilda behov och alla barnen är med om de betydande utmaningar som en adoption innebär för deras anknytning, utveckling och identitetsskapande. Samhället tar därför ett stort ansvar för dessa barn men inget ansvar föreslås för barn som tillkommer genom surrogatarrangemang. Hur kommer barn som tillkommit genom surrogatarrangemang fundera över sitt ursprung? Över vem som bar henne eller honom i sin mage och vems

könsceller som har skapat henne eller honom? Hur kommer barnet se på att dennes föräldrar betalat en avsevärd summa till en kommersiell verksamhet där en begränsad ersättning har utbetalats till den kvinna/moder som utsatt sin kropp för de risker en graviditet innebär?

I SOU 2016:11 ”Olika vägar till föräldraskap” framkom att argumenten mot surrogatarrangemang var så omfattande att det inte bör tillåtas i Sverige, inte ens genom altruistiska arrangemang. Eftersom Sverige inte anser att detta ska tillåtas här, kan vi heller inte tillåta att så sker genom att svenska föräldrar genomför det i andra länder. Det vore att göra skillnad på människovärdet i olika länder.

Frågan om att kriminalisera surrogatarrangemang anser vi inte har utretts tillräckligt. Det är problematiskt att lagföra svenskar för handlingar de begår i annat land där handlingen är tillåten. Det är däremot möjligt att kriminalisera verksamheter i Sverige som hjälper tilltänkta föräldrar i processen, eftersom det bör ses som medhjälp till människohandel.

För de barn som ändå tillkommit genom surrogatarrangemang och har sin hemvist i Sverige, ska de ges samma rättsliga status som andra barn. Detta är redan möjligt, genom fastställan av faderskap och genom adoption. Det innebär dessutom att vi utredare även fortsättningsvis har ansvaret att åtminstone bedöma den ena förälderns lämplighet i samband med adoption och att vi/samhället får en insyn i barnets familj som vi annars inte kommer ha.

Styrelsen 2021-10-25

Malin Carlsson, ordförande